

การพัฒนาแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้ วิถีเมืองเพชรตามแนวทางปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

The Model Development of Phetchaburi city follows philosophy trend of the sufficient economy

สุวุฒิ วรวิทย์พินิต (Suvut Varavitpinit)^{*}

วรรณวีร์ บุญคุ้ม (Wannawee Boonkum)^{**}

นรินทร์ สังข์รักษา (Narin Sungrugsa)^{***}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และความต้องการในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) พัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) ทดลองใช้รูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4) ประเมินและปรับปรุงรูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พื้นที่ในการศึกษา จังหวัดเพชรบุรี กลุ่มตัวอย่างได้แก่ พระสงฆ์ ครู ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 379 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้การวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ศูนย์การเรียนรู้เมืองเพชร ส่วนใหญ่เป็นหมู่บ้านที่อยู่ท่ามกลางหุบเขา และติดทะเล ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตรและปศุสัตว์ และมีการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสนใจที่จะรู้แสวงหาความรู้ใหม่เสมอ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแบบวิถีเมืองเพชรของจังหวัดเพชรบุรี ยังมีบทบาทในการให้ความรู้ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรในพื้นที่และนอกพื้นที่ 2) รูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พัฒนาขึ้น คือ “PETCH Model” มี 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ Participation (การมีส่วนร่วม) Evolution enough (ความพอเพียง) Technology (การนำเอาเทคโนโลยีและหลักวิทยาศาสตร์มาปฏิบัติ) Community (ชุมชน) และ Harmony (ความกลมกลืน) 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่ารูปแบบการพัฒนาจะต้องดำเนินควบคู่ไปกับ ภูมิปัญญาเป็นความรู้ดั้งเดิมอันประกอบไปด้วยคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวบ้าน ไม่ได้แบ่งแยกเป็นส่วน ๆ หากแต่ทุกอย่างมีความสัมพันธ์กับการทำมาหาเลี้ยงชีพ และ 4) การประเมินและปรับปรุงรูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าภาพรวมอยู่ระดับมาก

^{*} นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร E-mail joh.suvut@gmail.com

^{**} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร E-mail bwannawee@gmail.com

^{***} รองศาสตราจารย์ ดร. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร E-mail narin_324349@yahoo.com

คำสำคัญ: การจัดการศูนย์การเรียนรู้, วิถีเมืองเพชร, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

This research and development aimed to 1) study the basic information and need for establish Study Center of Sufficiency Economy According to His Majesty's Initiative at Pechaburi city 2) develop a management of Study Center of Sufficiency Economy According to His Majesty's Initiative at Pechaburi city 3) apply Study Center of Sufficiency Economy According to His Majesty's Initiative at Pechaburi city, and 4) evaluate and improve Study Center of Sufficiency Economy According to His Majesty's Initiative at Pechaburi city. The participants were composed of priests, teachers, community leaders, scholars. The data were analysed by frequency, percentage, mean and average, standard deviation, and content analysis

The results showed that 1) Most Study Centers of Sufficiency Economy According to His Majesty's Initiative at Pechaburi city were set up among the valley and closed to the sea. People were farmer and livestock. They live with the Sufficiency Economy According to His Majesty's Initiative concept and always seeking for the new knowledge. Study Center of Sufficiency Economy According to His Majesty's Initiative at Pechaburi city also provides the knowledge and develop the quality of life of people in this area and outside 2) "PETCH Model" is the management model for the Study Center of Sufficiency Economy According to His Majesty's Initiative. PETCH model is composed of five components (Participation, Evolution enough, Technology, Community and Harmony) 3) PETCH model must work together with moral, which is traditional knowledge of people in this area. It also correlated to the traditional life style of people, which blended to their work and living 4) the results of evaluated and improved Study Center of Sufficiency Economy According to His Majesty's Initiative at Pechaburi city were presented in the high level.

Keyword: Learning center, Phetchburi city Lifestyle, Sufficiency Economy

บทนำ

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นศูนย์กลางความรู้ของชุมชนที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชนในชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนในด้านต่างๆ เช่นการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ของคนในชุมชน โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ของประชาชนดำเนินการโดยประชาชน และเพื่อประชาชน ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน

ศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชรมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นแหล่งการจัดการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ใช้ในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีพ แต่การดำเนินงานยังไม่มีรูปแบบการบริหารที่ชัดเจน ทำให้กระบวนการขับเคลื่อนไม่แน่ใจในแนวทางการพัฒนาว่าจะสามารถดำเนินการให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพได้ และจะดำเนินงานอย่างไรจึงจะเกิดความเหมาะสม จะมีเงินทุนในการสนับสนุนกิจกรรมอย่างไร และจะมีกิจกรรมการเรียนการสอนอะไรบ้าง เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม ให้เกิดความรักในวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของตนเอง และสามารถนำเสนอสิ่งเหล่านี้แก่ผู้มาเยือนทั้งในฐานะผู้ศึกษาดูงาน ผู้ที่สนใจจะมาเรียนรู้ และนักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มขึ้น รวมไปถึงแหล่งเรียนรู้ให้เด็กนักเรียนและเยาวชนในชุมชน เพื่อจะได้เกิดความรักและหวงแหนในถิ่นกำเนิดของตนเอง

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาจึงมีความสำคัญที่เห็นสมควรทำการวิจัย การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิถีเมืองเพชรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนซึ่งส่งเสริมการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นแนวทางการปฏิบัติการดำเนินชีวิตของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ว่าจะต้องมีการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอย่างไร และมีการขับเคลื่อนพัฒนาการบริหารศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอย่างไร ทั้งนี้เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งการจัดการเรียนรู้ของท้องถิ่นทางด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนที่สอดคล้องกับแนวทางปฏิรูปการศึกษา และพัฒนาศักยภาพทางวัฒนธรรมตามรัฐธรรมนูญของประเทศที่ให้ท้องถิ่นมีสิทธิในการอนุรักษ์ฟื้นฟูจารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองจากการประยุกต์ใช้แนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของตนเองสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และความต้องการในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. เพื่อประเมินและปรับปรุงรูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

วิธีการศึกษา

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีรายละเอียดการดำเนินการวิจัยดังนี้

1.1 ระยะที่ 1

1.1.1 การวิจัย (Research: R_1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Analysis: A)

1.1.2 การพัฒนา (Development: D1) เป็นการออกแบบและพัฒนา (Design & Development: D & D)

1.2 ระยะที่ 2

1.2.1 การวิจัย (Research: R_2) การทดลองใช้หรือนำไปเครื่องมือที่ได้ไปใช้ (Implementation)

1.2.2 การพัฒนา (Development: D2) เป็นการประเมินผลและปรับปรุง (Evaluation: E)

ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการศึกษา คือ ชุมชนวิถีเมืองเพชร จังหวัดเพชรบุรี การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนาที่เชื่อมโยงมิติความเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการคัดเลือกชุมชนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) เกณฑ์การจำแนกชุมชนคัดเลือกเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ทางด้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ของจังหวัดเพชรบุรี และมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

1. ชุมชนบ้านถ้ำรงค์ ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี
2. ชุมชนบ้านห้วยน้ำทรัพย์ ตำบลแก่งกระจาน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลหลัก

ตอนที่ 1 (R_1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการ

ประชากร ประกอบด้วย พระสงฆ์ ครู ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้านในการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการ จาก 8 อำเภอ ในศูนย์การเรียนรู้ 17 แห่ง ของจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 472,509 คน (สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี, 2558)

กลุ่มตัวอย่าง คือ พระสงฆ์ ครู ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 379 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยคำนวณหาขนาดขั้นต่ำของกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตร Taro Yamane (1973) ซึ่งกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling)

ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ พระสงฆ์ ครู ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเชิงคุณภาพโดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) เพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ความต้องการ และการปฏิบัติที่เป็นเลิศของการจัดการเรียนรู้วิถีเมืองเพชรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนรวมถึงการให้คำแนะนำเพื่อสรุปพื้นที่สองชุมชนสำหรับขั้นตอนการนำรูปแบบไปทดลองใช้ โดยการสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ตอนที่ 2 (R₂) เพื่อทดลองใช้ในพื้นที่ 2 ชุมชน

กลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มเป้าหมาย คือ ชุมชนบ้านถ้ำรงค์ ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ชุมชนบ้านห้วยน้ำทรัพย์ ตำบลแก่งกระจาน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดเพชรบุรี จากผลการสรุปพื้นที่สองชุมชนในขั้นตอน R₁ โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) ภายใต้คำแนะนำของนักวิชาการวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีสำหรับการทดลองใช้รูปแบบ ได้แก่ผู้นำชุมชนในพื้นที่ 26 คน ปราชญ์ชาวบ้าน 3 คน พระสงฆ์ในพื้นที่ 3 รูป ครู 7 คน ประชาชนในพื้นที่ 13 คน เยาวชน 7 คน รวมทั้งหมด 59 คน จากประชากรทั้งหมด 73,894 คน โดยดำเนินกิจกรรมผ่านการอบรม การจัดเสวนากลุ่มย่อย การจัดเวทีเสวนา และการจัดประชุมนำเสนอ

ตอนที่ 3 (D₂) เพื่อประเมินผลและปรับปรุง

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยนำเสนอรายงานผลการถอดบทเรียนแบบ After Action Review: AAR ข้อมูลเชิงคุณภาพสองพื้นที่ชุมชนเป้าหมาย พร้อมทั้งเทียบเคียงในลักษณะผังมโนทัศน์ด้วยแผนที่ความคิด (Mind Map) ต่อผู้ทรงวุฒิในพื้นที่ ได้แก่ พระสงฆ์ 2 รูป นักวิชาการวัฒนธรรม 1 ผู้นำท้องถิ่น 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น (อาจารย์ในมหาวิทยาลัย) หรือปราชญ์ท้องถิ่น 1 คน รวม 5 คน สำหรับตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของรูปแบบ

ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ดังนั้นขอบเขตด้านเนื้อหาจึงเป็นการบูรณาการแนวทางการพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อาทิ แนวคิดการเรียนรู้ของชุมชนหมายถึงกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนที่เริ่มต้นจาก “รวมคน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสรุปบทเรียน และร่วมรับผลของการกระทำ” ซึ่งเป็นวงจรแห่งการเรียนรู้ ถ้าชุมชนใดวงจรแห่งการเรียนรู้หมุนเร็ว ก็แสดงว่า ชุมชนนั้น “มีพลังการเรียนรู้สูง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2543: 9-13) แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานทางสายกลาง มีการปฏิบัติเพื่อพึ่งพาตนเอง มีความพอดี ความพอประมาณ ความมีเหตุผลอันนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนและความอยู่เย็นเป็นสุขของชาวไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550) แนวความคิดวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและวิถีเมืองเพชรซึ่งหมายถึงวิถีการดำรงชีพที่คนเมืองเพชรได้สร้างขึ้น โดยมีความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง มนุษย์กับธรรมชาติ มนุษย์กับสังคม ซึ่งเป็นระบบความรู้ ความคิด หรือความเชื่อ มีการปฏิบัติสืบทอดกันมา จนเป็นระเบียบวิธีการสืบทอดไปสู่ชนรุ่นหลัง และแนวคิดเกี่ยวกับชุมชนนิยมอันเป็นแนวคิดในระดับสังคม หมายถึงสังคมที่เห็นประโยชน์และรู้จักใช้

ประโยชน์จากชุมชน อีกทั้งให้ประโยชน์ตอบแทนชุมชน คนในสังคมได้รับการสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในการเข้ามาเป็นสมาชิกชุมชนใดชุมชนหนึ่งที่เหมาะสมกับตน ส่งผลให้คนในสังคมมีการรวมตัวกันเป็นชุมชนเล็กๆมีความหลากหลาย มีวัตถุประสงค์การจัดตั้งมีแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนเป็นผลดีกับสมาชิก และก่อประโยชน์ให้กับสังคมโดยรวม (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546) รวมไปถึงปัจจัยและเงื่อนไขของการดำเนินกิจกรรมสร้างสรรค์ชุมชนที่นำไปสู่การพัฒนาารูปแบบการเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของจังหวัดเพชรบุรี

ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสภาพทั่วไปของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นการศึกษา (Research: R₁) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis: A)

1. การศึกษาชุมชนต้นแบบ (Best practice) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาลงพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2 พื้นที่ ได้แก่

1.1 ศูนย์การเรียนรู้บ้านน้ำทรัพย์ หมู่ 9 ตำบลแก่งกระจาน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี เป็นหมู่บ้านที่อยู่ท่ามกลางหุบเขา ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตรและปศุสัตว์ ศูนย์การเรียนรู้บ้านน้ำทรัพย์มีจุดเด่นเรื่องความพอเพียง ชาวบ้านมีความสามัคคีช่วยเหลือในกิจกรรมของหมู่บ้านและชุมชนอย่างพร้อมเพียง จนได้ชื่อว่าเป็นหมู่บ้านต้นแบบการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของจังหวัดเพชรบุรี ถึงแม้ว่าพื้นที่บริเวณดังกล่าวจะมีความอุดมสมบูรณ์แต่ก็ไม่ได้หมายความว่ามีความสะดวกสบายทั้งหมด เพราะอย่างยิ่งมีจุดอ่อนอีกหลายเรื่องในศูนย์การเรียนรู้แห่งนี้ โดยเฉพาะด้านการคมนาคม ป้ายบอกทาง และการสื่อสารเนื่องจากยังไม่มีโทรศัพท์พื้นฐานใช้ โทรศัพท์เครื่องที่ก๊อใช้ได้บ้างไม่ได้บ้างตามสภาพอากาศในขณะนั้น แต่ประชาชนในชุมชนก็สามารถอยู่กันได้อย่างสงบสุขจากการพึ่งพาตนเอง จัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอแก่งกระจานให้ความร่วมมือและช่วยเหลือในการแสวงหาความรู้และการถอดบทเรียน

1.2 ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาตาลโตนด หมู่ 2 ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแห่งนี้เกิดขึ้นมาจากอดีตกำนันตำบลถ้ำรงค์ ผู้เป็นเจ้าของ “สวนตาลลงหนอม” ซึ่งก็คือคุณลุงหนอม ภูเงิน ปราชญ์ชาวบ้านด้านตาลโตนด จังหวัดเพชรบุรีศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาตาลโตนด หรือกลุ่มอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญาตาลโตนด คิดที่จะอนุรักษ์ต้นตาลให้อยู่คู่เมืองเพชรบุรีไว้ ตาลโตนดเมืองเพชรจึงเข้าสู่ภาวะวิกฤติ ลุงหนอมจึงพยายามก่อร่างสร้างสวนตาลโตนดแห่งนี้ขึ้นมา ซึ่งไม่เพียงแต่อนุรักษ์ต้นตาลโตนดให้อยู่คู่เมืองเพชรบุรีไปชั่วลูกชั่วหลานเท่านั้น ยังมองไปถึงการสร้างรายได้ให้ครอบครัวและชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนได้เรียนรู้วิถีชีวิตการทำสวนตาลโตนด สำหรับผู้ที่ต้องการความรู้ทางด้านนี้ทางศูนย์จะมีการฝึกอบรมให้ ซึ่งในปัจจุบันสวนตาลของลุงหนอมเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้เรื่องตาลโตนด ซึ่งก็มีนักเรียน นักศึกษา และผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่องเป็นจำนวนมากในแต่ละวัน จนทำให้ตาลโตนดเมืองเพชรได้รับความสนใจจากสังคมขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้นำศูนย์ และปราชญ์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.1 สถานการณ์การจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สถานการณ์การจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์ที่ได้สร้างขึ้น จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มกับผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หน่วยงานท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ ในภาพรวม ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีบทบาทอย่างมากในการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมเพื่อเกิดการเรียนรู้ ตลอดชีวิต สำหรับประชาชนในชุมชน เป็นสถานที่เสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ ถ่ายทอดและเป็นเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิทยาการ ที่สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงของสังคมและก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ การเสริมสร้างประชาธิปไตย มีคุณธรรม จริยธรรม และมุ่งพัฒนาแบบพึ่งพาตนเอง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน แต่ยังมีปัญหาเรื่องของโครงสร้างพื้นฐานบางประการ ด้านงบประมาณในการส่งเสริม ขาดแคลนวิทยากร และแนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 บทบาทของศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีบทบาทในการให้ความรู้ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรในพื้นที่ ที่ยังขาดความรู้ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการในการประกอบอาชีพ ทำให้ขาดรายได้จากการประกอบอาชีพที่แน่นอน อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางการรวบรวมความรู้ที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชนในชุมชน มีการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางภูมิปัญญา ค่านิยม วัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของชุมชน มีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการเรียนรู้วิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม มุ่งไปสู่การพึ่งพาตนเอง เพื่อความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน จุดเด่นของศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร มีจุดเด่นอยู่ที่ความถนัดในสาขาวิชาการต่างๆซึ่งปราชญ์ผู้ดูแลศูนย์การเรียนรู้แต่ละท่านมีจุดเด่นและบุคลิกเฉพาะตัวที่ไม่เหมือนกัน ทำให้เกิดความหลากหลายในสาขาวิชาการ เป็นจุดดึงดูดให้ผู้เข้ามาศึกษาดูงาน และผู้ที่มีความสนใจ มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี

2.3 ความต้องการของศูนย์เรียนรู้ชุมชนแบบวิถีเมืองเพชรส่วนใหญ่แล้วเป็นเรื่องของแหล่งน้ำที่จะใช้อุปโภคและบริโภค เครื่องมือเครื่องใช้เพื่อการอบรมสำหรับการวางแผนการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแบบวิถีเมืองเพชร ปราชญ์ชาวบ้านและผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ ได้ให้สัมภาษณ์ในทิศทางที่ค่อนข้างตรงกันว่า ทางศูนย์พยายามที่จะฟื้นฟูสภาพแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์กลับคืนมาสู่ท้องถิ่น เพื่อที่จะป้องกันไม่ให้เกิดคนในชุมชนทิ้งที่ทำกิน ไปดำเนินชีวิตตามกระแสบริโภคนิยม อีกทั้งพยายามรณรงค์ให้คนที่ยูมาแต่ดั้งเดิมที่ออกไปทำมาหากินในท้องถิ่นอื่นและประสบปัญหาในการดำเนินชีวิต ให้กลับมาในท้องถิ่นดั้งเดิมของตนเพื่อพัฒนาบ้านเกิดและสืบสานอาชีพ วิถีชีวิต วัฒนธรรมเนียบดั้งเดิมของตนเองสืบต่อไป อีกทั้งในอนาคตยังต้องการให้ศูนย์มีที่พักเป็นสัดส่วนให้ผู้เข้ามาฝึกอบรมเรียนรู้ที่ต้องใช้ระยะเวลาได้พักอาศัย และสามารถทำเป็นโฮมสเตย์แหล่งท่องเที่ยวทางเกษตรได้อีกทางหนึ่งด้วย ดังเช่น ดาบตำรวจตรี พินิจณ ปิตุยะ นักวิชาการศูนย์การศึกษาห้วยทราย อันเนื่องมาจากพระราชดำริว่า

3. รูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพการณ์การจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามแนวทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และจากการลงพื้นที่ศึกษาศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามแนวทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยอาศัยหลักการ แนวคิด และทฤษฎี ดังนี้

1. แนวคิดศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชรที่ประกอบไปด้วยองค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และด้านจิตสำนึกของผู้เกี่ยวข้อง

2. แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ครอบคลุมถึงเรื่องการเล็งเห็นคุณค่าการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม การถ่ายทอดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การมีส่วนร่วม และการได้รับประโยชน์ร่วมกันของชุมชน

3. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพ มีปัจจัยอยู่ 7 ประการ

3.1 มีผู้นำศูนย์ที่ดี : จะต้องมีการเปลี่ยนแปลง มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ

3.2 มีคณะกรรมการศูนย์ที่มีจริยธรรมและมีการบริหารจัดการที่ดี : ต้องมีกรรมการศูนย์ที่เข้มแข็ง มีความมุ่งมั่น มีคุณธรรม จริยธรรม และบริหารงานโปร่งใส

3.3 ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกศูนย์ สมาชิกของศูนย์ต้องมีคุณภาพ มีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม เข้ามาร่วมคิด ร่วมดำเนินการ

3.4 มีกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาศูนย์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง : ต้องมีการจัดการเรียนรู้เพื่อจะได้มีการพัฒนาองค์ความรู้ตลอดเวลา รวมถึงต้องมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ระหว่างศูนย์การเรียนรู้อื่นๆ เสมอ

3.5 มีศักยภาพความรู้ทางด้านอาชีพ : จะต้องมีความเข้มแข็งในการพึ่งพาตนเอง และมีความสามารถในการแข่งขันทางด้านทักษะอาชีพ โดยใช้ความรู้ที่ได้เรียนรู้จากศูนย์มาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เกิดนวัตกรรมใหม่ หรือพัฒนาให้ดีกว่าเดิม

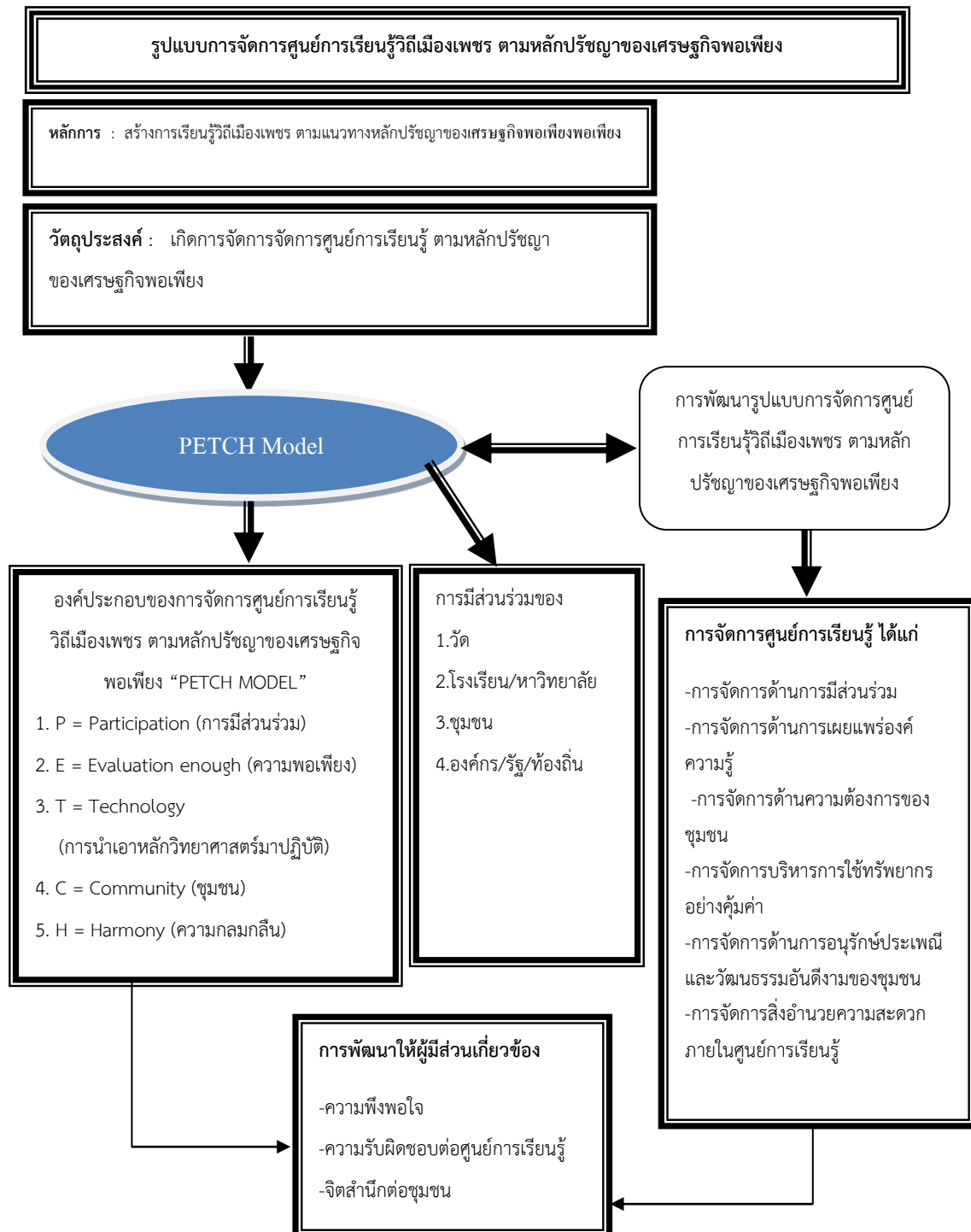
3.6 มีการสร้างระบบการจัดเก็บ และการนำมาใช้ขององค์ความรู้ที่ดี : ต้องมีการจัดเก็บความรู้ ทั้งความรู้ที่มีอยู่ในศูนย์การเรียนรู้ และความรู้จากภายนอกศูนย์การเรียนรู้ นำความรู้ที่มีอยู่มาใช้อย่างต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ

3.7 มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ทั้งในศูนย์การเรียนรู้และนอกศูนย์การเรียนรู้ : ต้องมีความร่วมมือด้านกิจกรรมวิชาการ องค์ความรู้ต่างๆ มีการจัดการศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายอย่างมีประสิทธิภาพ ให้เกิดการพัฒนาอย่างเชื่อมโยง ประสานเกี่ยวเนื่องกันครอบคลุมทุกบริบท

ตอนที่ 2 ผลการออกแบบและพัฒนาเครื่องมือ เป็นการพัฒนา (Development: D₁) เป็นการออกแบบและพัฒนา (Design and Development: D and D) สังเคราะห์สร้างรูปแบบและรับรอง

จากการพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คณะผู้วิจัยได้รูปแบบจากการสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การจัดการอบรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จึงยกย่องรูปแบบที่คณะผู้วิจัยใช้ชื่อว่า “PETCH Model” มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) P : Participation (การมีส่วนร่วม) หมายถึง การกระจายโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้รับรู้ ร่วมคิด ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันรับผิดชอบ และร่วมกันตรวจสอบ หากประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมตั้งแต่กระบวนการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์การเรียนรู้ ก็จะทำให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในศูนย์การเรียนรู้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในท้องถิ่นมากที่สุด 2) E : Efficiency Economy (เศรษฐกิจพอเพียง) หมายถึง แนวทางการปฏิบัติโดยยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว บนพื้นฐานความรู้และคุณธรรม 3) T : Technology (การนำเอาหลักวิทยาศาสตร์มาปฏิบัติ) หมายถึง การผสมผสานทรัพยากรในชุมชน ภูมิปัญญา ทักษะภาพของชุมชน และท้องถิ่น เข้ากับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาระบบปฏิบัติการ และการบริหารจัดการตนเองของศูนย์ ให้ศูนย์การเรียนรู้และสมาชิกของศูนย์รวมตัวกันในประเด็นที่มีความสนใจร่วมกัน ให้มีความสามารถในการปฏิบัติ และเรียนรู้แก้ไขปัญหาข้อจำกัดต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) C : Community (ชุมชน) หมายถึง อาณาบริเวณแห่งหนึ่งที่มีผู้คนอาศัยอยู่อย่างยาวนาน มีความรักความผูกพันต่อสถานที่แห่งนี้ มีจารีต ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ความคิดเห็น ไปในทิศทางเดียวกัน ใช้สถานที่สาธารณะ สถาบันต่างๆ ร่วมกัน สามารถร่วมแรงร่วมใจกันทำกิจกรรมอันใดอันหนึ่งได้เป็นผลสำเร็จ 5) H : Harmony (ความกลมกลืน) หมายถึง คุณค่าของคนหรือบุคลากรในศูนย์การเรียนรู้ อันได้แก่ ความรู้ ความสามารถ ความดีงามต่างๆ ที่สั่งสมอยู่ในตัวบุคคลภายในศูนย์การเรียนรู้ โดยความรู้ ความสามารถ และความดีงามเหล่านี้ เป็นคุณค่าที่สามารถที่จะนำมาเพิ่มคุณค่าให้กับศูนย์การเรียนรู้ได้

จากองค์ประกอบดังกล่าวสามารถแสดงเป็นแผนภูมิรูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 รูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้ เป็นการวิจัย (Research: R₂) การนำไปใช้ (Implementation: I) โดยการจัดการอบรม การขับเคลื่อนเวที และการจัดกิจกรรมต่างๆ

3.1. การจัดอบรมความรู้ รูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากข้อมูลพื้นฐาน ด้วยการวิเคราะห์ สถิติและข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามผู้วิจัย ได้วิเคราะห์ส่วนขาดและนำผลมาจัดลำดับความสำคัญเพื่อขับเคลื่อน การจัดเวที การจัดการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ผู้เกี่ยวข้อง จึงได้กำหนดหัวข้อและจัดทำเอกสารการอบรม “การจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ในวันศุกร์ที่ 1 กรกฎาคม 2559 เวลา 9.00-14.00 น. ณ .ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านสะพานหิน ตำบลชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรีหลังเสร็จสิ้นการอบรมให้ผู้เข้ารับการอบรมจัดทำแบบทดสอบหลังการอบรม (Post-test) และประเมินผลหลังการอบรมในการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (COPs) พบว่า คะแนนก่อนการอบรม (Pre-test) มีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับปานกลาง และหลังการอบรมได้ทดสอบหลังการอบรม (Post-test) มีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบคะแนนก่อนการอบรมและหลังการอบรมแสดงให้เห็นว่าคะแนนก่อนการและหลังการอบรมเฉลี่ยแตกต่างกัน

การประเมินผลการจัดอบรมการพัฒนา รูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 17 คน เพศหญิงจำนวน 13 คน ส่วนใหญ่มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 12 คน ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 18 คน ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 16 คน และส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการดำเนินงาน/หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 4-6 ปี จำนวน 12 คน

ความคิดเห็นของผู้รับการอบรมการพัฒนา รูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง สามารถสรุปผลการศึกษาเป็นรายด้านได้ดังนี้

ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สร้างรายได้ให้ชุมชนอย่างยั่งยืน รองลงมาคือ ชุมชนได้อนุรักษ์ สืบสานศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณี ต่อมาคือ ยึดหลักความพอเพียง และความพอประมาณในการประกอบอาชีพ บุคลากรภายในศูนย์ เป็นคนดี มีความรู้ ความสามารถ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ เกิดความสามารถในการเรียนรู้ปัญหาแก้ไขข้อจำกัดต่างๆที่เกิดขึ้น

ด้านเครือข่ายและการมีส่วนร่วมศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การสร้างเครือข่ายกิจกรรมภายนอกชุมชน รองลงมาคือ การเชื่อมโยงกิจกรรมกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอื่นๆ ต่อมาคือ ศูนย์การเรียนรู้ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ และเอกชน สมาชิกในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ และแก้ไขปัญหาของศูนย์การเรียนรู้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้

ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลาย มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนบนฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รองลงมาคือ กิจกรรมการเรียนรู้ที่แสดงถึงเอกลักษณ์ท้องถิ่น ต่อมาคือ กิจกรรมการเรียนรู้ตอบสนองความ

ต้องการของชุมชนในท้องถิ่น กิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้ เป็นการสร้างรายได้ภายในครอบครัวอีกทางหนึ่ง โดยการผลิตไวน์ ไวน์ เหลือไว้นขาย หรือแลกเปลี่ยนเพื่อนบ้าน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ด้านความรู้ อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือชุมชนเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาในท้องถิ่น รองลงมาคือมีการสืบทอดความรู้สู่คนรุ่นหลังต่อมาคือ มีการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนในชุมชน มีกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ชุมชนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการวิจัย พัฒนา (ฐานข้อมูล) มีผู้ที่สนใจรู้จักศูนย์การเรียนรู้แบบวิถีเมืองเพชรมากขึ้น และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือส่งเสริมให้คนในชุมชนได้รู้จักภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.2. แนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับวิถีเมืองเพชร

การพัฒนาจะต้องดำเนินควบคู่ไปกับ ภูมิปัญญาเป็นความรู้ดั้งเดิมอันประกอบไปด้วยคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวบ้าน ไม่ได้แบ่งแยกเป็นส่วน ๆ หากแต่ทุกอย่างมีความสัมพันธ์กับการทำมาหาเลี้ยงชีพ การทำงานร่วมกันในชุมชน การปฏิบัติศาสนา พิธีกรรมและประเพณี ความรู้นั้นจะต้องเป็นความรู้ที่มีคุณธรรม เมื่อผู้คนใช้ความรู้นั้นเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง คนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับสิ่งแวดล้อม ความสำเร็จเหล่านี้เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต เป็นแนวทาง หลักเกณฑ์ วิธีปฏิบัติที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของครอบครัว ความสัมพันธ์กับคนอื่น ความสัมพันธ์กับผู้ลี้ภัยไปแล้ว กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และกับธรรมชาติ เช่นเวลาคนเพชรจะทำนาเวลาจะไถไถลาด ก็จะทำกระทง9ใบ ใส่ขนมกระทงละอย่าง เพื่อเป็นเครื่องบัตร์พลี หรือการเซ่นสังเวย จุดธูปเทียนบูชาบอกกล่าว และ “ขอน้ำขอข้าว” การไถไถลาดเชื่อว่าจะต้องเดินตามเกล็ดพญานาค หรือเวียนซ้ายก่อนสามารถ แล้วปลดไถหรือแอกวางนอนลงเป็นการเอาฤกษ์เอาชัย เป็นต้น ในปัจจุบันการทำมาหากินเปลี่ยนจากการทำเพื่อยังชีพไปเป็นการผลิตเพื่อการขาย ผู้คนต้องการเงินเพื่อซื้อเครื่องบริโภคต่าง ๆ ทำให้สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนไป ทรัพยากรต่างๆก็เริ่มหมดไป สถานการณ์เช่นนี้ทำให้ผู้นำการพัฒนาหลายคนที่มีบทบาทสำคัญในระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศ เริ่มเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาชาวบ้าน หน่วยงานทางภาครัฐและเอกชนให้การสนับสนุน และการส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ประยุกต์ และค้นคิดสิ่งใหม่ ความรู้ใหม่เพื่อประโยชน์สุขของสังคม ความรู้เรื่องทำมาหากินของคนเมืองเพชรมีอยู่มาก เช่นการทำไร่ทำนา การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ การจับปลา จับสัตว์ การทอผ้า ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของไททรงดำ มีลวดลายที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อและความคิดของชาวบ้าน การปั้นปูน หรือศิลปะปูนปั้น การแทงหยวก จะพบได้จากวัดวาอารามโบราณสถาน พิพิธภัณฑ์ในจังหวัดเพชรบุรี

ตอนที่ 4 ผลการพัฒนา (Development: D₂) เป็นการประเมินผล (Evaluation: E) ความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมภายในศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากการดำเนินการวิจัย “PECHT Model” ในการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชรระยะหนึ่ง (4 เดือน) ผู้วิจัยจึงได้ประเมินผลและปรับปรุง ด้วยการใช้เครื่องมือการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มีต่อรูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านสะพานหิน ตำบลชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ พระ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ ครูและประชาชน รวมทั้งสิ้น 30 คน ใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ส่วนการประเมินและปรับปรุงการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามแนวทาง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากการสนทนากลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร พบว่ารูปแบบ “PECTH Model” มีความเหมาะสมในการนำไปใช้

การประเมินความพึงพอใจของประชาชนในชุมชนที่มีต่อรูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้วิถีเมืองเพชรตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการสอบถามความพึงพอใจของประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในชุมชนสะพานหินด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ จำนวน 30 คน ได้รับแบบสอบถามคืนมา ร้อยละ 100 พบว่าความพึงพอใจผู้รับการอบรมการพัฒนา รูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$, S.D. 0.868) สามารถอธิบายเป็นรายด้านได้ดังนี้

ด้านประโยชน์จากการอบรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.40$, S.D. 0.665) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการอบรมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงประเด็น รองลงมาคือการอบรมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้สามารถคิดและแก้ไขปัญหาด้วยแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ต่อมาคือการอบรมในครั้งนี้ได้รับความรู้จากการฟังและการปฏิบัติเกี่ยวกับแนวทางเศรษฐกิจ

ด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาศูนย์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.30$, S.D. 0.625) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ภายในศูนย์การเรียนรู้มีกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ รองลงมาคือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยเหลือกันของคนในชุมชน ต่อมาคือ การจัดการเรียนรู้ภายในศูนย์เพื่อให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการให้คำปรึกษาและแนะนำจากประธานศูนย์และปราชญ์ชาวบ้าน ชุมชนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของตนเองสร้างความตระหนักให้ชุมชนเห็นความสำคัญของศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร การเสริมสร้างให้คนในชุมชนพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ด้านบรรยากาศในการอบรมเชิงปฏิบัติการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.20$, S.D. 0.716) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการอบรมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ทำให้ท่านได้เรียนรู้อยู่ตลอดเวลา รองลงมาคือ มีการกระตุ้นให้ติดตามเนื้อหาความรู้อยู่เสมอเกิดการพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้ ต่อมาคือการอบรมปฏิบัติการในครั้งนี้ได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยผู้เข้าอบรมช่วยเหลือร่วมมือซึ่งกันและกัน การอบรมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ได้เสียเวลาในการเรียนรู้น้อยลง การอบรมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ท่านสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือช่วงระยะเวลาในการอบรมมีความเหมาะสม

ด้านกิจกรรมจากการอบรมเชิงปฏิบัติการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.27$, S.D. 0.637) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านมีความพึงพอใจที่มีส่วนร่วมการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ ท่านมีความพึงพอใจที่มีส่วนร่วมการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ ต่อมาคือ การให้คำปรึกษาและแนะนำจากประธานศูนย์และปราชญ์ชาวบ้าน และกิจกรรมของศูนย์ตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนอย่างแท้จริง และการอบรมในครั้งนี้ทำให้เกิดความเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือการอบรมปฏิบัติการในครั้งนี้สอดคล้องกับแนวทางการ ดำรงชีพของตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สรุปได้ว่าผลการวิจัยมีความสอดคล้องระหว่างข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และความต้องการในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าการพัฒนาจะต้องดำเนินควบคู่ไปกับ ภูมิปัญญาเป็นความรู้ดั้งเดิมอันประกอบไปด้วยคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวบ้าน ไม่ได้แบ่งแยกเป็นส่วน ๆ ซึ่งสอดคล้องกับวราภรณ์ สามโกเศศ และคณะ (2553 : ก-ค) ได้วิจัยเรื่อง ข้อเสนอทางเลือกระบบการศึกษาที่เหมาะสมกับสุขภาวะคนไทย ผลการวิจัยพบว่า การปฏิรูปการศึกษาเพื่อสุขภาวะคนไทย เป็นระบบการศึกษาทางเลือกหนึ่งของภาคประชาชน ที่ให้ความสำคัญการสร้างเสริมเข้มแข็งที่ฐานรากที่จำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งระบบ โดยให้ความสำคัญกับครอบครัวชุมชนท้องถิ่น สถาบันทางศาสนา เอกชนและองค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรอื่นของประชาชน เพื่อเพิ่มเติมการจัดการศึกษาที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่สุขภาวะคนไทยทั้งร่างกายและจิตใจ สังคม สติปัญญา แนวคิดทางการศึกษา เป็นการศึกษาที่เชื่อว่า “ทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้ได้” บนหลักการ “การศึกษาเพื่อมวลชน และมวลชนเพื่อการศึกษา” ช่วยกันทำให้การศึกษาเป็นกลไกปลูกฝังการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่บูรณาการเข้ากับวิถีชีวิต วัฒนธรรม รากเหง้า ประวัติศาสตร์ ชุมชนท้องถิ่นและประเทศชาติ เป็นการศึกษาที่เอา “ชีวิตเป็นตัวตั้ง” แทนการเอา “วิชาเป็นตัวตั้ง” ดังที่ผ่านมา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนจะต้องได้รับทั้งความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรม จริยธรรม รูปแบบการศึกษา จึงเป็นทางการศึกษาระบบเปิด ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ที่ทุกคนมีสิทธิจะให้ความเห็นหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เป็นการศึกษาที่ “ฟัง” เสียงของประชาชน ผู้จบการศึกษา ขึ้นพื้นฐานไม่จำเป็นต้องเข้ารับการศึกษาในระบบเพียงด้านเดียว แต่สามารถศึกษาต่อ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐและการยอมรับจากสังคม ในการนี้ผู้จบการศึกษาสามารถเลือกรับการศึกษาระดับอุดมศึกษา การอาชีวศึกษาหรือมีอาชีพอิสระ/สถานประกอบการ และหากต้องการกลับสู่การศึกษาในระบบ ที่สามารถเทียบความรู้และประสบการณ์โดยองค์กรเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ ที่สามารถเชื่อมโยงกันได้อย่างเป็นองค์รวมขณะที่การศึกษาภาครัฐควรลดและจำกัดตัวลง โดยเพิ่มสำคัญของเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนท้องถิ่น สถาบันศาสนา และสถาบันสังคมอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพ่อแม่ผู้ปกครอง ต้องหันมาให้ความสำคัญต่อบุตรหลาน โดยการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ ประเพณี วัฒนธรรม ภายในครอบครัวมากขึ้น ในการนี้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็ง เป็นฐานรากของสังคม ในด้าน “ครู” ต้องได้รับความสำคัญมากขึ้นกว่าเดิมและขยายฐานเป็นครู 6 ประเภท ในทุกภาคส่วนของสังคม คือ ครูพ่อแม่ ครูพระ/นักบวช ครูในสถานศึกษา ครูภูมิปัญญา/ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ผู้รู้ในชุมชนท้องถิ่น ครูสื่อ และครูของสังคม ที่มีความสำคัญต่อผู้เรียน ส่งต่อและเชื่อมโยงกันอย่างเป็นองค์รวม เพื่อให้ “ผู้เรียน” ได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ คุณธรรม และจริยธรรมอย่างเป็นองค์รวม

2. การพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นมีความสัมพันธ์กับการทำมาหาเลี้ยงชีพ การทำงานร่วมกันในชุมชน การปฏิบัติศาสนา พิธีกรรมและประเพณี ความรู้นั้นจะต้องเป็นความรู้ที่มีคุณธรรม เมื่อผู้คนใช้ความรู้นั้นเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง คนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ความรู้เหล่านี้เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต ตามรูปแบบ PECHT Model ซึ่งสอดคล้องกับ นรินทร์ สังข์รักษาและคณะ (2551: บทคัดย่อ) ได้วิจัยผลดีของการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกระบวนการเรียนรู้และการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน : ศึกษากรณีจังหวัดราชบุรี วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลดีของการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน 2) ศึกษากระบวนการเรียนรู้ และการจัดการความรู้ในการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน 3) เปรียบเทียบระดับความเป็นไปได้ของการประยุกต์ใช้โครงการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และ 4) ศึกษากรณีเฉพาะรายของวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการประยุกต์ใช้แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง การวิจัยในเรื่องนี้ใช้การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method research) ทั้งด้านการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ผลที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ และการจัดการความรู้ ทำให้มีความภาคภูมิใจในตนเองต่อการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุด รองลงมาคือการมีหนี้สินน้อยไม่ก่อให้เกิดปัญหาครอบครัว และภาพรวมของผลดีที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้/การจัดการความรู้ อยู่ในระดับมาก ผลที่เกิดจากการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือการปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลง ก่อนนำแนวทางการพัฒนาแบบเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามิได้ประโยชน์ที่ได้รับจะ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนข้อที่เห็นว่าสามารถนำไปใช้เกิดประโยชน์ได้น้อยที่สุด คือ การใช้กิจกรรมชุมชนเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และจัดการความรู้ ส่วนภายหลังที่นำเอาแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในวิสาหกิจชุมชนเพิ่มมากขึ้น อยู่ในระดับมากโดยข้อที่เห็นว่าสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด คือ ความซื่อตรงในการประกอบการรองลงมา คือ การมีชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุข การดำเนินชีวิตแบบทางสายกลาง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกันที่ดีการพึ่งพาตนเองได้ทางจิตใจก่อให้เกิดการพัฒนาชีวิตที่ดีร่วมกันส่วนข้อที่เห็นว่าสามารถนำไปใช้เกิดประโยชน์น้อยที่สุด คือ การพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี เปรียบเทียบความแตกต่างของประโยชน์ที่ได้รับทั้งก่อนและหลังการนำเอาแนวทางพัฒนาแบบเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในวิสาหกิจชุมชน คือ 1) การมีชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุข 2) การดำเนินชีวิตบนทางสายกลาง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดี 3) การใช้กิจกรรมของชุมชนเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ และการจัดการ 4) การส่งเสริมการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายองค์กรชุมชน และ 5) การสร้างเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล

3. การทดลองใช้รูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพบว่าการศึกษาถึงการสืบทอดองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่นและการประยุกต์ใช้เข้ากับองค์ความรู้ใหม่ซึ่งมีการปฏิบัติที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของครอบครัว การเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับ Ishumi (1982, 66-75) ได้ศึกษาถึงศูนย์บริการชุมชน (Community Center) ในประเทศแทนซาเนีย เกิดขึ้นในระหว่างที่เป็นอาณานิคมของอังกฤษ โดยใช้เป็นศูนย์จัดกิจกรรมบันเทิงแก่ทหารที่ผ่านสงครามโลกครั้งที่ 2 ต่อมาได้เปลี่ยนวัตถุประสงค์เป็นศูนย์บริหารให้ความรู้ด้านอนามัยพื้นฐาน ให้ความรู้ในการเลี้ยงลูก สอนการอ่านการ

เขียนได้ ส่งเสริมการจัดคณะกรรมการหมู่บ้าน การจัดกิจกรรมต่างๆ โดยเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นและจัดตั้งศูนย์ผลิตเอกสารเสริม ต่อมาในปี ค.ศ. 1970 รัฐบาลแทนซาเนียได้เปลี่ยนรูปแบบการจัด โดยจัดให้มีศูนย์บริการชุมชน 2 แห่ง ต่อหนึ่งอำเภอ และจัดกิจกรรมสนองความต้องการของท้องถิ่น มีการทำวิจัยเพื่อวางแผนจัดกิจกรรมโปรแกรมการศึกษาที่เหมาะสม ในปัจจุบันได้รับเงินช่วยเหลือจากธนาคารโลกให้จัดตั้งเป็นศูนย์การศึกษาชุมชน (Community Education Center) ซึ่งแปลงโรงเรียนประถมให้เป็นสถาบันการศึกษาที่สามารถให้ความรู้พื้นฐานแก่คนในชุมชนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ สร้างความอำนวยความสะดวกเพื่อจัดกิจกรรม เช่น ศาลาประชาคม ห้องสมุด ห้องฝึกงาน ห้องเอนกประสงค์สำหรับกิจกรรมต่างๆ และสำนักงานทั่วไป และ Watts (1990, 181-195) ศูนย์การศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนา (Community Education Development Center) ของอังกฤษ ได้ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1977 เพื่อดำเนินงานพัฒนาชุมชน จัดฝึกอบรม วิจัยและเผยแพร่การศึกษานองโรงเรียน โดยดำเนินการในลักษณะโครงการจัดประชุมสัมมนาเพื่อช่วยเหลือผู้ดำเนินงาน ด้านพัฒนาชุมชนจัดความรู้ด้านพัฒนาชุมชนแก่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ทำงานประสานงานกับองค์กรภาครัฐ เอกชน มหาวิทยาลัย มูลนิธิต่างๆ เพื่อหาแนวทางพัฒนาชุมชนของประเทศและต่างประเทศ ในปัจจุบันศูนย์การประชุมสัมมนา อภิปรายเกี่ยวกับงานการศึกษาชุมชน ศึกษาเผยแพร่งานวิจัยสัมมนา การศึกษาชุมชน ขยายเครือข่ายจัดอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรให้กับโรงเรียนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตน โดยการจัดการศึกษาและกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน

ทั้งนี้นอกจากความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของครอบครัว แล้วการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานทางภาครัฐและเอกชนให้การสนับสนุน และการส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ประยุกต์ และค้นคิดสิ่งใหม่ ความรู้ใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับ บุปผิม โยสะอาด (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปสู่การปฏิบัติ ของหมู่บ้านขุนเจริญ ตำบลเตือศรีคันไชย อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ผลการศึกษาพบว่า 1) ด้านคน มีการบริหารจัดการให้มีความร่วมมือ และการเตรียมความพร้อมของกำลังคนในการพัฒนาหมู่บ้านสำเร็จเป็นอย่างดี เพราะบ้านขุนเจริญส่วนใหญ่ เป็นคนที่ตั้งรกรากอยู่ในพื้นที่มานาน และการร่วมมือจัดทำแผนชุมชนด้วยการจัดเวทีประชาคม เพื่อให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ก็ประสบผลสำเร็จด้วยดี เพราะมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง และมีความสามารถ 2) ด้านการเงิน ได้รับการสนับสนุนงบประมาณและการอบรมทำบัญชีรายรับรายจ่าย จากภาครัฐ จนสามารถพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ที่มีกิจกรรมต่างๆเป็นต้นแบบ มีเงินทุนหมุนเวียนสามารถพึ่งพาตนเองได้ โปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ 3) ด้านวัสดุอุปกรณ์แต่ละกิจกรรมมีการตั้งคณะกรรมการในที่ประชุมประชาคม ให้มีหน้าที่จัดทำทะเบียนควบคุมตลอดจนดูแลรักษา และลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอก ด้วยการใชวัสดุอุปกรณ์จากธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น มาเป็นวัตถุดิบทดแทน หรือใช้เป็นพลังงานทดแทน ลดต้นทุนการผลิตให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ 4) ด้านการบริหารจัดการได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนในทุกขั้นตอน ตลอดจนให้คำแนะนำ จนสามารถพึ่งพาตนเองได้ เกิดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต้นแบบ ปัจจุบันมีผู้มาศึกษาในศูนย์ต้นแบบ และนำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่ของตนเสมอ

รูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ควรมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนมีความรู้ และความเข้าใจความต้องการ หรือสาเหตุปัญหาที่เกิดขึ้นภายในศูนย์การเรียนรู้อย่างแท้จริง สมาชิกในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานของศูนย์การเรียนรู้ ผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชนให้การ

สนับสนุน องค์การและหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุน มีการสนับสนุนจากภาคเอกชน ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ยึดหลักพอเพียง ความพอประมาณในการประกอบอาชีพ สร้างรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชน สร้างงาน สร้างรายได้ บนฐานความรู้คู่คุณธรรม มีเหตุผลในการทำงานของศูนย์การเรียนรู้ มีกิจกรรมที่หลากหลาย และมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ใช้ระบบเทคโนโลยี มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารภายในศูนย์การเรียนรู้ให้บุคคลภายนอกที่สนใจ เกิดการพัฒนาระบบปฏิบัติการในการบริหารจัดการตนเองของศูนย์การเรียนรู้ มีการเรียนรู้ในประเด็นที่มีความสนใจร่วมกันเกิดความสามารถในการเรียนรู้แก้ไขข้อจำกัดต่างๆ ที่เกิดขึ้น ด้านชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแบบวิถีเมืองเพชรประชาชนในชุมชนมีความรัก ความสามัคคี และผูกพันกัน มีการรับฟังข้อเสนอแนะและความต้องการภายในชุมชน เกิดความร่วมมือร่วมใจกันในการดำเนินงานในศูนย์การเรียนรู้ มีความไว้วางใจและความเชื่อมั่นระหว่างสมาชิกในชุมชนกับศูนย์การเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและให้เกียรติซึ่งกันและกัน และความกลมกลืน บุคลากรภายในศูนย์การเรียนรู้มีความมุ่งมั่น และอุดมการณ์ที่จะนำความรู้ และความสามารถของตนพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ บุคลากรภายในศูนย์เป็นคนมีความรอบรู้ในวิถีเมืองเพชร บุคลากรในศูนย์การเรียนรู้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับเยาวชนภายในชุมชน สมาชิกในชุมชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของผู้รู้ในชุมชน บุคลากรในศูนย์การเรียนรู้มีส่วนช่วยในการพัฒนาชุมชน

4. การประเมินผลความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมภายในศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชรตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า รูปแบบ “Pecth Model” มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ การประเมินความพึงพอใจของประชาชนในชุมชนที่มีต่อรูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และรับรู้เข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสอดคล้องกับ ทรงชัย ติยานนท์ (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาทัศนคติของเกษตรกรในการสร้างความมั่นคงทางรายได้ ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพึงพอใจในการใช้ชีวิตเกษตรกร มีความรู้ ว่า หากชุมชนการเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงทำให้มีความพึงพอใจในชีวิต ในด้านความสามัคคีในชุมชน มีความรู้ ว่า ความสามัคคี จะทำให้ชุมชนแข็งแกร่งพึ่งตนเองได้ และสามารถเป็นที่พึ่งของผู้ด้วยโอกาสในชุมชนได้ ในด้านการปฏิบัติกิจกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมของทัศนคติในการประกอบอาชีพทางการเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการสร้างความมั่นคงทางรายได้ของครอบครัว พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีทัศนคติเห็นด้วยมาก

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. องค์การภาครัฐและเอกชนควรให้การสนับสนุนส่งเสริม อัตลักษณ์ความเป็นวิถีเมืองเพชร และการนำเสนอองค์ความรู้ที่เป็นวิถีเมืองเพชรอย่างแท้จริง
2. ควรส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาเผยแพร่องค์ความรู้จากศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ให้ทันต่อเปลี่ยนแปลง
3. เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ให้เยาวชน และประชาชน รู้จักและภาคภูมิใจ ในความเป็นวิถีเมืองเพชร
4. ควรนำวิถีเมืองเพชรเข้าไปเป็นหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้อย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยและพัฒนาการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
2. ควรวิจัยและพัฒนาแหล่งเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ให้สอดคล้องและรองรับการเคลื่อนย้ายของแรงงานต่างชาติ
3. ควรพัฒนาเครือข่ายภาครัฐ สถานศึกษา องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างมีส่วนร่วม

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2544). ชุมชนนิยม: ฝ่าวิกฤติชุมชนล่มสลาย. กรุงเทพฯ: ชัสเชสมิเดีย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- นรินทร์ สังข์รักษา และคณะ. (2551). รายงานการวิจัย ผลดีของการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในกระบวนการเรียนรู้และการจัดการความรู้ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน : กรณีศึกษาจังหวัดราชบุรี ทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และได้รับการอุดหนุนการจัดพิมพ์จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วรภรณ์ สามโกเศศ และคณะ. (2553). ข้อเสนอระบบการศึกษาทางเลือกที่เหมาะสมกับสภาวะคนไทย. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). วิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- ทรงชัย ดิยานนท์. (2542). ทศนะของเกษตรกรในการสร้างความมั่นคงทางรายได้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุปป์ม โยสะอาด. (2553). การบริหารปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ ของหมู่บ้านขุนเจริญ ตำบล เตือศรีคันไชย อำเภอรามบุรี จังหวัดสกลนคร: ปริญญาโทโครงการพิเศษ คณะวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ภาษาต่างประเทศ

- Taro Yamane (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd Ed. New York. Harper and Row Publications.
- Ishumi, A. G. M. (1982). *Community centers in Tanzania: Their development and scope* UNESCO institute for education. USA: UNESCO.
- Watts, J. (1990). *Community education in the western world*. London: Education Development Center.